

WB 192: “Bestaan dingen die niet tastbaar zijn?”

Door: Sjoerd van de Vijver
Niveau: Havo / VWO bovenbouw

Opdracht 1:

Klassendiscussie over de vraag: *“Wanneer ‘bestaat’ iets? “ (of “Wat is bestaan?”)*

Niveau: Vanaf 3^e klas en hoger

Werkvorm: Open Stoel

Doel: Leerlingen leren een filosofische vraag aan te vallen in groepsverband; argumenteren; mening vormen en weergeven; vragen stellen; kritisch denken; etc.

Toelichting Open stoel:

Bouw de klassenopstelling om tot een cirkel van enkel stoelen. Ieder zit in de kring en er blijft 1 stoel open. De docent legt de werkvorm uit; open stoel dient als ‘spreekstoel’; deze open stoel wisselt steeds omdat de l.n. pas mogen spreken als ze op de open stoel gaan zitten en de achtergelaten open plek vormt dan de nieuwe Open Stoel. Ook geeft de docent aan wat de discussieregels zijn (het is bijvoorbeeld aan te raden om een minimum en maximum aantal keer spreektijd af te spreken). Vervolgens opent de docent de discussie met de stelling die op het bord staat.

De docent kan eventueel tussendoor extra vragen stellen, opties noemen, maar moet geen stelling nemen. Na bijvoorbeeld een kwartier (afhankelijk van de vlotheid in de discussie) wordt de discussie beëindigd en klassikaal geëvalueerd (eventueel door de leerlingen) met feedback naar leerlingen, of feedback van leerlingen.

Opdracht 2:

Niveau: Bovenbouw Havo / VWO

Doel: Kennis maken met het filosofisch of wetenschappelijk benaderen van begrippen, die niet tastbaar zijn maar voor ons gevoel wel bestaan. Omdat we dat zo afspreken of afgesproken hebben.

Inleiding:

Abstracte begrippen zoals cijfers, grotere eenheden (de politie, de overheid), gevoelens (haat, liefde) of waarden (vrijheid, eerlijkheid) zijn niet tastbaar. Toch bestaan ze voor ons. Bijvoorbeeld door er afspraken over te maken, of doordat we er een betekenis aan geven. Toch zijn er veel begrippen waarover de betekenissen niet vaststaan, maar waar je over kan discussiëren.

Opdracht:

Geef bij de volgende opdrachten een duidelijke tijdsindicatie.

1. Laat de leerlingen individueel van de hieronder staande abstracte begrippen een definitie op schrijven.
2. Laat ze vervolgens in duo's de definities met elkaar delen en verschillen en overeenkomsten benoemen en bespreken.

3. Laat de groepjes één definitie smeden of kiezen die ze het best vinden, en één leerling per groepjes schrijft dit op het (digitaal) schoolbord (liefst verschillende kleuren).
4. De docent bespreekt de definities klassikaal, en laat de leerlingen de definities uitleggen en elkaar feedback geven.

De docent kan kiezen uit de volgende begrippen of zelf nieuwe toevoegen afhankelijk van zijn lesdoel:

Vrijheid;	Bestaan;	Angst;	Geluk;	Filosofie;	Natuur;
Cultuur;	Rechtvaardigheid;		Hulpvaardigheid;		Vriendschap;
Liefde;	Moed;	Normaal;	Religie; God;	...	

Extra:

Voeg eventueel uitleg toe over het taalfilosofisch idee van Wittgenstein van 'family resemblance' waarbij sommige begrippen in de taal geen vaste kern hebben, maar waarin een deel van een groot aantal eigenschappen steeds ergens op past, maar nooit allemaal tegelijk, zoals bij (het zelfstandig naamwoord) 'spelen' of 'spelletjes'.

Laat de leerlingen eventueel proberen meerdere van deze begrippen te bedenken en / of proberen dit taalfilosofische idee te bekritisieren in duo's of met meerdere leerlingen.

Opdracht 3:

Niveau: Alle (bij lager niveau reflectie begeleiden of achterwege laten indien gewenst)
 Werkvorm: Huiswerk- / computeropdracht
 Doel: Reflectie op eigen (en andermans) bestaan en interpretatie en aantrekkingskracht van (pop) muziek / liedjes en songteksten.

Opdracht:

Geef de leerlingen de volgende huiswerkopdracht. De opdracht kan eventueel ingeleverd worden en later met beluisteren van liedjes in de klas geëvalueerd worden, maar kan ook gewoon ter stimulatie van (zelf)reflectie worden ingeleverd.

“Zoek een liedtekst die voor jouw bestaan veel betekenis heeft, zet die in een document en leg vervolgens in minimaal een half kantje uit waarom juist deze tekst /dit lied JOU raakt. Probeer te reflecteren op waarom dit liedje voor jou belangrijk; probeer je bewust te worden van jouw aantrekkingskracht naar deze tekst / dit lied.”